

L'ERMITA DE LA FOIA

[TEXT] Josep-Enric Peris i Vidal

Tot i que no se sap ben bé l'origen de l'ermita, sí que podem dir que ha esdevingut una fita de pelegrinatge, trobades, lloc de descans de vianants que travessaven el Montsant i, sobretot, de culte marià i de referència cabasserola.

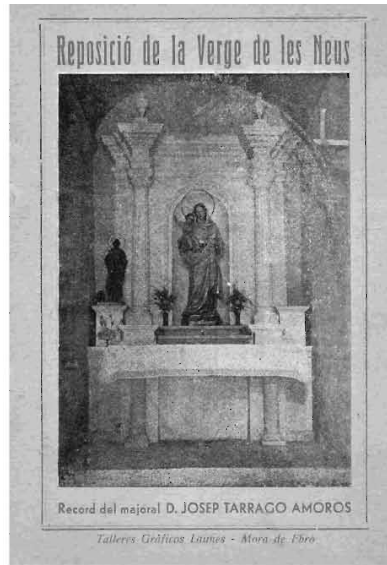
Situada a la vora d'unes roques 'axiprerades', que li fan de xiprers de benvinguda, a una distància aproximada de 3 quilòmetres del nucli de població de Cabacés i a 560 metres sobre el nivell del mar, no deixa de ser una fondalada (potser d'aquí i per la fondària el nom de Foia) privilegiada en quant a clima, a vegetació i, sobretot, a l'aigua de la font.

Es té constància que l'ermita-església, d'antuvi, només era allò que ara és el presbiteri més un petit porxo que servia de refugi en cas de pluja a pagesos i vianants.

L'ampliació cap al sud es va fer l'any 1844, segons explica el Sr. Pere Ripoll i Masip, de cal Casó, afegint que s'hi varen trobar ossos humans, possiblement del temps dels romans. Deixem-ho així i aquí queda. També per aquells temps es van construir unes estances superiors per a vida de l'ermità (no ens en consta cap nom) on els peregrins i excursionistes hi trobaven tot el parament per a cuinar i passar el dia. Es recorda un llistat de tots els estris, suposadament per a què, si es trencava alguna cosa, es pogués substituir. Es recollia la clau a la casa dels anomenats 'majorsals de torn'.

L'altar actual és de l'any 1865, presidit per una imatge de la Mare de Déu amb Jesús al braç dret. Era una talla de fusta que recordava la titular de la Basílica de Santa Maria la Maggiore de Roma. Podria ser que aquest motiu, a més a més d'una visita que va fer l'any 1873 doña Maria de las Nieves de Borbón, cunyada del rei pretendent i no entronitzat Carlos VII, que el títol de la Foia fou emplaçat pel de Neus. Per això també la festa que era i hauria de ser el dia de les Marededéus trobades (8 de setembre) s'ha traslladat al 5 d'agost.

Essent batlle el senyor Ramon Vendrell

Aragonès, es van fer els porxos actuals, la plaça de davant l'ermita i la paret d'on surten els dos brolls d'aigua que aguanten els 14°C que serveixen per al consum i per al regadiu del terme fins als horts de més avall (al sud) del poble, tot i travessant-lo. Amb creença d'anys, aquesta aigua és miraculosa. No en va, diem: "l'aigua d'aquesta font que neix als peus de Maria, la que corre per la vila, lo contorn fertilitzant".

La imatge de la Mare de Déu està acompanyada a la seva esquerra per una altra imatge, de mida més reduïda, de Santa Bàrbara, que no es venera en la seva festa (4 de desembre) ja que coincideix de ple amb la feina de recollida d'olives (primer conreu del poble) i "al costat de l'Evangeli", una imatge de Sant Marc, que sí que té el pelegrinatge i aplec festiu el seu dia (25 d'abril), en el qual, després de la missa, es fa la tradicional rifa-subhasta de rams (prèviament obsequi de les noies fadrines al Sant). Després els nuvis o pretendents els adquireixen per a què tornin a la noia que l'havia aportat. A més a més, entren a la subhasta rams engalanats fets per senyores voluntàries i voluntarioses en servei al poble i a la parròquia. Actualment, el dia de la Mare de Déu de la Foia se celebra una festa-aplec-trobada de vilatants (residents i forans), familiars, parents i amics

vinguts d'arreu i passen un dia de germanor i xerimola. Prèviament, assisteixen a l'Eucaristia, que ara es celebra a l'esplanada de baix, al voltant d'una taula de pedra, tan entranyanable per a fer àpats familiars anys enrere.

Caldria fer esment a la reposició d'imatges per les desaparegudes durant la Guerra del 36, quan el temple va ser pintat i decorat. Al front i part alta de l'altar hi havia el triangle trinitari amb l'ull de Déu Pare i, a ambdós costats del presbiteri, unes pintures: a llevant, una font i un rierol, la terra regada i vivificada per la gràcia divina, i, a ponent, la bola del món envoltada i dominada per una serp, símbol del mal però amb la mirada rabiosa i impotent vers un liri que simbolitzava la Mare de Déu "quebrantadora de la serp que temptà el príper Adam" (vegeu els Goigs).

És un indret de referència per amants de la natura, per qui busca pau i, fins i tot, punt d'inspiració per a pintors i fotògrafs. Per sort, hi ha documentació gràfica preciosa, feta amb gust i professionalitat, d'aficionats i devots, i se'n pot gaudir en moltes exposicions. D'obres musicals que facin referència a la Mare de Déu de la Foia o a l'ermita... no en dic res, però també en tenim. ■

